

Hissiyat-ı Yakubîye

Ankara Kuzeykentten Zeynep Hanım: “Üstad hazretleri, Yusuf Aleyhisselam’a karşı hissiyat-ı Yakubiye’nin şefkat olduğunu, aşk olmadığını, aşkın makam-ı nübüvvete uygun düşmediğini söylüyor. Aşk neden uygun düşmüyor? İmam-ı Rabbanî’nin tevili nedir?”

Aşk mı, Şefkat mi?

Yusuf Aşeyhisselam Hazret-i Yakub’un (as) on iki oğlundan biridir. On yaşlarına geldiğinde kardeşleri onu çok kıskandıklarından kuyuya attılar. Babalarına ise Yusuf’un gömleğine kan bulaştırıp, “Yusuf’u kurt kaptı” dediler. Yakup Aleyhisselam buna çok üzüldü. Aslında bunun dehşetli bir yalan olduğunu sezdi; ama sadece “söylediklerinize karşı bana sabır düşüyor”¹ diyebildi. Öyle ki, üzüntüsünden gözleri kör oldu.

Yakup Aleyhisselam’ın Yusuf Aleyhisselam’a karşı, gözlerini kör edecek derecede duyduğu şiddetli hissin aşk mı, yoksa şefkat mi olduğunu muhakkikler tartışmışlardır.

İmam-ı Rabbanî buna aşk demiştir. Fakat aşkın nezih olmayan ve peygamberlik makamına uygun düşmeyen mecazî bir yönü de olması hasebiyle İmam bu yorumuna açıklama getirmiştir. İmam, Hz. Yakub’un (as) Hz. Yusuf’a (as) duyduğu şiddetli sevginin mecazî aşktan sayılmadığını, çünkü Yusuf Aleyhisselam’ın güzelliklerinin uhrevî güzellik cinsinden olduğunu, ona olan aşkın da mecazî ve dünyevî olmayacağını, bu nedenle bir peygamberin bu uhrevî güzelliklere aşık olabileceğini, bunun peygamberlik sıfatı için bir kusur sayılmayacağını ifade etmiştir.²

Şefkat Çok Geniştir

Bediüzzaman ise Hz. Yakub’un (as) oğlu Yusuf’a (as) karşı duyduğu şiddetli sevgi hissini “aşk ve muhabbet” olarak değil, “şefkat” olarak tanımlıyor. “Şefkat çok geniştir” diyen Bediüzzaman, şefkatin bütün envaiyle latif ve nezih olduğunu, aşkın ve muhabbetin ise, çok envaina tenezzül edilmediğini söylüyor.

Bediüzzaman şefkati örneklerle ele alarak, bir zatın şefkat ettiği evladı münasebetiyle bütün yavrulara, hatta yürek taşıyan bütün canlılara şefkatini gösterdiğini, böylece Rahîm isminin her şeyi kuşatan şefkatine bir nevî ayine olduğunu söyler. Hâlbuki aşk, uhrevî de olsa, nazarını sadece sevdiğinde yoğunlaştırır. Her şeyi sevdiğine feda ettirir. Yalnızca sevdiğini över; başka güzellikleri görmez, gözden düşürür veya inkâr eder. Mesela bir âşık güneş için demiş ki: “Güneş sevdiğimin güzelliğini görünce utanıyor. Görmemek için bulut perdesinin arkasına saklanıyor.” Oysa güneş sekiz İsm-i azamın bir nurani sayfasıdır. Âşık’ın, sevdiğini parlak göstermek için güneşi gözden düşürmeye hakkı var mıdır? Ama aşk bunu yaptırıyor.

Öte yandan şefkat halistir, safidir, bedelsizdir. Mukabele istemez. Şefkatin safî ve bedelsiz oluşu, hayvanlarda bile söz konusudur. Hayvanların yavrularına şefkatleri bedelsizdir, fedakârcadır, safidir, halistir. Korkak tavuk, sırf yavrusuna şefkat hissi yüzünden vahşî köpeğe saldırır, hayatını tehlikeye atar, köpeğin ağzından yavrusunu kurtarır. Bunu yaparken yavrusundan bir karşılık beklemez. Aşk ise karşılık görmek ister. Sevgisine karşı sevgi görmeye kilitlidir. Karşılık görmediğinde veya ihanet gördüğünde aşk çok büyük yara alır.

Şefkatte Tahsis Yoktur

Şefkatte tahsis yoktur. Aşk ise sevgiliye tahsislidir. Mesela evladına şefkat eden anne, aynı şefkatle bütün yavrulara, bütün canlılara, bütün mahlûkata da şefkat eder. Evladına duyduğu şefkat, diğer yavrulara şefkat etmesine engel olmaz. Diğer yavrulara şefkat etmekle evladına hainlik etmiş olmaz. Oysa bir âşık, ikinci birisine âşık olmaz. Olursa birincisine hainlik etmiş olur. Şefkat kimde, kime karşı ve hangi düzeyde olursa olsun... Meczâsî, dünyevîsi, günah olanı yoktur. Hepsi güzeldir. Hepsi sevaptır. Hepsi ahiret hesabınadır. Aşkın ise hakîkî olanı ve mecazî olanı vardır. Meczâî olanı Peygamberlik makamına zaten uygun düşmez. Hakikî olanı da yukarıda zikrettiğimiz hususlarda şefkate yetişmez. Dolayısıyla, Peygamberlik makamına uygun düşen şefkattir. Zaten aslında İmam-ı Rabbanî de aşkın çok envaina tenezzül edilmediğini teslim ettiğinden tevil yoluna gitmiştir. Fakat uhrevî güzellik de olsa, aşk yerine şefkat demek Peygamberlik makamına daha uygun düşmektedir. Bediüzzaman bunu hatırlatıyor.³

Dipnotlar:

- 1- Yusuf Suresi: 18.,
- 2-İmam-ı Rabbanî, Mektubat, 3/134.,
- 3-Bediüzzaman, Mektubat, 8. Mektup, s. 43